

Відрук е.Гришано

20.12.2023р.

Голова спеціалізованої
вченої ради

ДФ.26.133.052

В.Мещи (В.В.Келашова)

Голові разової спеціалізованої вченої ради
ДФ 26.133.052
у Київському університеті
імені Бориса Грінченка,
доктору педагогічних наук, професору,
професору кафедри освітології та
психолого-педагогічних наук
Факультету педагогічної освіти
Вікторії ЖЕЛАНОВІЙ

РЕЦЕНЗІЯ

Олексюк Ольги Миколаївни, доктора педагогічних, професора, завідувача кафедри музикознавства та музичної освіти Факультету музичного мистецтва і хореографії Київського університету імені Бориса Грінченка на дисертаційну роботу Процишиної Ольги Юріївни «Формування методичної компетентності майбутніх викладачів мистецької школи на заняттях сольного співу» подану на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки з галузі 01 Освіта/Педагогіка.

1. Актуальність дисертаційного дослідження

З огляду на інтеграційні процеси, що відбуваються в нашій державі є об'єктивна потреба в компетентних і конкурентоздатних фахівцях у різних сферах діяльності, зокрема в освіті, науці, культурі, мистецтві тощо. Визнання провідної ролі викладача в реформуванні системи національної освіти зумовило необхідність принципового переосмислення цілей, завдань, змісту педагогічної діяльності та сутності процесу підготовки фахівців нового типу.

Сучасні соціокультурні зміни вимагають формування високодуховної особистості майбутнього викладача мистецької школи, розвитку інтелектуальних і творчих здібностей студентів, що передбачає пошук нових інноваційних і дієвих методів вокальної та методичної підготовки майбутніх фахівців. Актуальні наукові дослідження в галузі педагогіки та освіти,

зокрема мистецької освіти, спрямовані на вдосконалення й осучаснення змісту професійної та фахової підготовки нової генерації викладачів, педагогів, збагачення й урізноманітнення технологій навчання задля ефективної організації освітньої діяльності та виконання потреб суспільства. На сьогодні одним з основних завдань педагогіки є створення прогресивного та інтегративного методичного та дидактичного супроводу з метою реалізації безперервного, практико зорієнтованого й високоефективного освітнього процесу у різних формах навчання: аудиторній, дистанційній та змішаній.

Проаналізовані здобувачкою нормативно-правові документи в галузі вищої освіти та науково-педагогічні праці свідчать про необхідність вирішення низки проблем, пов'язаних з професійною підготовкою фахівців, здатних задовільнити потреби суспільства та вирішувати сучасні проблеми навчання й виховання, реалізовувати світові тенденції розвитку педагогічної науки та музично-виконавського мистецтва. Таким чином, дисертаційна робота Процишиної О.Ю. є назрілим і своєчасним науковим дослідженням для сучасної педагогічної науки.

1. Наукова новизна результатів дисертації

Наукова новизна результатів дисертації зумовлена тим, що авторкою вперше визначено сутність і структуру методичної компетентності майбутніх викладачів мистецької школи на заняттях сольного співу; розроблено діагностичний інструментарій дослідження сформованості методичної компетентності майбутніх викладачів мистецької школи на заняттях сольного співу; обґрунтовано, розроблено та експериментально перевірено методику формування методичної компетентності майбутніх викладачів мистецької школи на заняттях сольного співу та педагогічні умови її впровадження; представлено авторське визначення поняття «методична компетентність майбутніх викладачів мистецької школи на заняттях сольного співу», що враховує специфіку мистецької освіти та висвітлює необхідність у забезпеченні художньо-естетичних потреб учнів мистецької школи.

2. Теоретичне і практичне значення результатів дисертації.

Теоретичне значення дослідження О.Ю. Процишиної полягає в тому, що авторкою визначено структуру методичної компетентності майбутніх викладачів мистецької школи на заняттях сольного співу, що складається з мотиваційно-ціннісного, інформаційно-інноваційного, когнітивно-операційного, результативно-корекційного компонентів; розроблено критерії (мотиваційно-аксіологічний, пошуково-інноваційний, когнітивно-операційний, результативно-рефлексійний), показники та рівні (високий, середній, низький) сформованості методичної компетентності майбутніх викладачів мистецької школи на заняттях сольного співу; обґрунтовано та розроблено методику формування методичної компетентності майбутніх викладачів мистецької школи на заняттях сольного співу, що містить цільовий, методологічний, змістово-процесуальний, результативний блоки; визначено педагогічні умови впровадження запропонованої методики (актуалізація методичного досвіду майбутніх викладачів мистецької школи з варіативним застосуванням методів і форм навчання співу; організація науково-креативного середовища, що забезпечить максимальну реалізацію творчо-методичного потенціалу студентів; створення дидактичного супроводу дисципліни «Сольний спів» з реалізацією міждисциплінарних зв'язків; здійснення самоконтролю за динамікою формування методичної компетентності).

Практичне значення дослідження полягає в тому, що авторкою розроблено та впроваджено методику формування методичної компетентності майбутніх викладачів мистецької школи на заняттях сольного співу в освітній процес провідних закладів вищої освіти України та практично перевірено її ефективність; оновлено зміст, форми, методи та прийоми вокально-методичної підготовки майбутніх викладачів мистецької школи на заняттях сольного співу на основі науково-практичного, інноваційного досвіду провідних зарубіжних дослідників та педагогів;

експериментально апробовано діагностичний інструментарій дослідження рівнів сформованості методичної компетентності майбутніх викладачів мистецької школи. Необхідно підкреслити, що результати дисертаційного дослідження можуть бути використані при організації освітнього процесу, проведенні майстер-класів для викладачів сольного співу, під час написання навчально-методичних посібників, робочих програм навчальних дисциплін, методичних рекомендацій з питань фахової підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва та викладачів мистецької школи.

3. Наукова обґрунтованість результатів дослідження

Достовірність результатів дослідження та сформульованих висновків підтверджено ґрунтовним аналізом теоретичних аспектів проблеми дослідження, фундаментальних положень загальної та музичної педагогіки, психології, провідних концепцій мистецької освіти, які становили теоретичну та методологічну основу для дослідження обраної проблеми; комплексним застосуванням теоретичних, емпіричних методів наукового пізнання та методів математичних статистики, які відповідають меті дослідження, об'єкту та предмету; структурою та логікою дисертації, змістом параграфів і їх послідовністю.

Достовірність результатів дослідження також забезпечено обраною експериментальною базою дослідження. Дослідно-експериментальними базами були: Київський університет імені Бориса Грінченка, Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя, Університет Григорія Сковороди в Переяславі, що підтверджено відповідними довідками про впровадження результатів дисертації.

5. Рівень виконання поставленого наукового завдання та оволодіння здобувачем методологією наукової діяльності

Наукові завдання, поставлені дисертанткою, повністю виконано на високому кваліфікаційному рівні. У дисертаційній роботі Процишиної О.Ю. чітко визначено науковий апарат дослідження: об'єкт, предмет, мету, завдання, методи дослідження, розкрито методологічну та теоретичну основи дослідження. Представлений текст кваліфікаційної праці засвідчує, що здобувачка оволоділа методологією проведення наукового дослідження, набула методологічної культури щодо застосування її у практичному науковому пошуку, що дає підстави для висновку про сформованість необхідних для ступеня доктора філософії науково-дослідницької та методологічної компетентностей.

6. Апробація результатів дисертації

Основні положення та результати наукового пошуку висвітлено й обговорено на 14 всеукраїнських, міжнародних наукових і науково-практичних конференціях. Результати дослідження представлялися також на наукових семінарах кафедри освітології та психолого-педагогічних наук Факультету педагогічної освіти, кафедри музикознавства та музичної освіти та кафедри академічного та естрадного вокалу Факультету музичного мистецтва і хореографії Київського університету імені Бориса Грінченка.

Основні теоретичні положення та отримані результати дослідження представлені у 20 одноосібних публікаціях: 4 статі опубліковано у наукових виданнях, включених на дату опублікування до переліку наукових фахових видань України, 16 публікацій, у яких додатково висвітлено наукові результати дисертації.

7. Структура та зміст дисертації

Структура дисертаційної роботи Процишиної Ольги Юріївни «Формування методичної компетентності майбутніх викладачів мистецької школи на заняттях сольного співу» охоплює основні аспекти досліджуваної проблеми, відповідає меті та завданням дослідження.

Дисертація складається з анотацій українською та англійською мовами, вступу, трьох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаних джерел, додатків. Загальний обсяг дисертаційного дослідження становить 263 сторінки (основна частина становить 199 сторінок, список використаних джерел – 30 сторінок, додатки – 34 сторінки). Список використаних джерел містить 300 найменувань, зокрема, 60 – зарубіжні видання іноземними мовами. Робота містить 24 таблиці, 1 рисунок у основному тексті роботи.

У вступі обґрунтовано актуальність теми дисертаційної роботи, визначено об'єкт, предмет, мету і завдання дослідження; висвітлено зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами; розкрито методологічну та теоретичну основу дослідження, його наукову новизну та практичне значення; наведено дані про апробацію та впровадження результатів дослідження, відомості про структуру й обсяг дисертації.

У першому розділі дисертації «Теоретичні основи проблеми формування методичної компетентності майбутніх викладачів мистецької школи на заняттях сольного співу» дисертанткою розкрито теоретичні аспекти проблеми формування методичної компетентності майбутніх викладачів мистецької школи на заняттях сольного співу; розроблено науковий тезаурус окресленої проблеми, до якого увійшли поняття, що розкривають сутність компетентнісної підготовки, методичну складову фахової підготовки та специфіку вокальної підготовки майбутніх викладачів мистецької школи; з'ясовано сутність поняття «методична компетентність майбутніх викладачів мистецької школи»; визначено структуру досліджуваного явища, що складається з чотирьох компонентів: мотиваційно-ціннісного, інформаційно-інноваційного, когнітивно-операційного, результативно-корекційного; проаналізовано освітньо-професійні програми провідних мистецьких закладів вищої освіти, робочі програми навчальних дисциплін та з'ясовано особливості організації

вокальної підготовки майбутніх викладачів мистецької школи на заняттях сольного співу.

Другий розділ «Методика формування методичної компетентності майбутніх викладачів мистецької школи на заняттях сольного співу» містить опис констатувального етапу педагогічного експерименту, що потребував обґрунтування, визначення та застосування діагностичного інструментарію дослідження рівнів сформованості методичної компетентності майбутніх викладачів мистецької школи на заняттях сольного співу. Дисертанткою визначено критерії, показники та рівні сформованості методичної компетентності майбутніх викладачів мистецької школи; розроблено, адаптовано та застосовано діагностичні методики дослідження рівнів сформованості означеного явища.

Крім того, у розділі поетапно охарактеризовано методику формування методичної компетентності майбутніх викладачів мистецької школи на заняттях сольного співу, визначено педагогічної умови ефективного її впровадження. Методи, їх прийоми, форми та зміст поділено здобувачкою на чотири групи відповідно до структури методичної компетентності. У дисертації автором представлено інноваційні методи організації освітньої діяльності та методи навчання, які адаптовані до потреб та вимог вокально-методичної підготовки майбутніх викладачів мистецької школи, зокрема, метод продуктивних невдач Ману Капура, метод «Журнал професійного розвитку», метод «Віртуальний музей», руйнування освітніх стереотипів вокальної педагогіки, опосередкованого управління освітньою діяльністю, проблемного навчання, евристичних запитань, синектики, експериментального навчання Девіда Колба, візуалізації навчального матеріалу, STEAM-проєкту, зворотного навчання Teach-back, метод Edutainment, метод інверсії, «Глибина знань» Нормана Вебба, Eduscum, студентського взаємооцінювання, метод «Сократівського опитування», критичного аналізу Fishbone, метод «Таксономія Блума».

У третьому розділі «Дослідно-експериментальна перевірка ефективності методики формування методичної компетентності майбутніх викладачів мистецької школи на заняттях сольного співу» подано поетапний перебіг формувального етапу експериментальної роботи, наведено результати контрольного етапу педагогічного експерименту. Експериментальна робота проведена відповідно до мети дослідження, а її результати підтверджують актуальність вибору проблеми дослідження (констатувальний етап педагогічного експерименту), ефективність розробленої методики, педагогічних умов її впровадження (формувальний етап експериментальної роботи) та діагностичного інструментарію (контрольний етап педагогічного експерименту). Загальні висновки логічно підсумовують результати дослідження та висвітлюють виконання поставлених завдань.

8. Дотримання академічної доброчесності

Ознайомлення з текстом дисертаційного дослідження Процишиної Ольги Юріївни та науковими публікаціями дозволяє констатувати, що здобувачка повністю дотрималась правил академічної доброчесності, в тексті не знайдено некоректного цитування, ознак запозичення та плагіату. Дисертаційна робота є завершеним науковим дослідженням, що відповідає вимогам Міністерства освіти і науки України до змісту та оформлення дисертації на здобуття ступеня доктора філософії.

9. Дискусійні положення та зауваження до дисертації

Основні положення та висновки дисертації, її структура та зміст, авторська концепція дослідження та її практичне втілення логічно обґрунтовані та не викликають принципових зауважень. В цілому позитивно оцінюючи наукове та практичне значення отриманих результатів, вважаємо за необхідне висловити зауваження щодо певних положень дисертаційної роботи:

1. У дисертації запропоновано структуру методичної компетентності майбутніх викладачів мистецької школи на заняттях вокалу, до складу якої увійшли мотиваційно-ціннісний, інформаційно-інноваційний, когнітивно-операційний, результативно-корекційний компоненти. Вважаємо, що когнітивно-операційний компонент викликає сумніви щодо його формулювання та бажано було б замінити його назву на іншу.

2. На наш погляд, необхідно було б посилити відповідність структурних компонентів означеного феномену запропонованим педагогічним умовам формування методичної компетентності майбутніх викладачів мистецької школи на заняттях вокалу, зокрема мотиваційно-ціннісний компонент та педагогічна умова: актуалізація методичного досвіду майбутніх викладачів мистецької школи з варіативним застосуванням методів і форм навчання співу.

10. Загальний висновок і оцінка дисертації

Здійснений аналіз переконує, що дослідження Процишиної Ольги Юріївни «Формування методичної компетентності майбутніх викладачів мистецької школи на заняттях сольного співу» дає підстави для висновку, що дисертаційна робота є самостійною, завершеною, актуальною науковою працею, яка містить наукову новизну, теоретичне та практичне значення, повністю відповідає обраній спеціальності.

Дисертація Процишиної Ольги Юріївни виконана на достатньо високому науковому рівні, відповідає чинним вимогам п.6-9 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженому Постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 №44 (зі змінами), наказу Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 №40 «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації», затвердженого Міністерством юстиції

України 03.02.2017 за №155/30023, а її автор Процишина Ольга Юріївна заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки галузі знань 01 Освіта/Педагогіка.

Рецензент –

доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри музикознавства та
музичної освіти Факультету
музичного мистецтва і хореографії

Київського університету імені

Миколи Лисенка

Ольга ОЛЕКСЮК

НОРУЧНИЙ ПІДПИС
О. Олексюк
Гривденко Олександр В.К.
Даннікова О. Г. В.К.